

I n s t r u k c e
Ministerstva spravedlnosti
ze dne 11. června 2010, č.j. 59/2010-MOC-J,
kterou se upravuje

POSTUP JUSTIČNÍCH ORGÁNŮ VE STYKU S CIZINOU
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH A OBCHODNĚPRÁVNÍCH

Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“) stanoví:

§ 1

Základní normativní úprava

Instrukce upřesňuje postup justičních orgánů ve věcech s mezinárodním prvkem, jejichž kolizní a procesní úpravu obsahují:

- a) dvoustranné mezinárodní smlouvy o právní pomoci (seznam dostupný na [webových stránkách ministerstva^{1\)}](#)),
- b) mnohostranné mezinárodní úmluvy (seznam dostupný na [webových stránkách ministerstva^{2\)}](#)),
- c) právní předpisy Evropské unie (dále jen „EU“) (seznam dostupný na [webových stránkách ministerstva^{3\)}](#)),
- d) zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů. (dále jen „ZMPS“).

ČÁST PRVNÍ
FORMY STYKŮ S CIZÍMI ORGÁNY

§ 2

Přímý styk

(1) Justiční orgány České republiky (dále jen „ČR“) se stýkají přímo s justičními orgány členských států EU způsobem stanoveným [právními předpisy EU^{3\)}](#) v rozsahu působnosti těchto předpisů.

¹⁾ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Mezinárodní vztahy – Dvoustranné vztahy.

²⁾ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Mezinárodní vztahy – Mnohostranné vztahy.

Bližší informace k jednotlivým smlouvám včetně aktuálního seznamu jejich smluvních stran lze nalézt na webových stránkách příslušných mezinárodních organizací, zejména:

- Rady Evropy (Evropské úmluvy) – <http://conventions.coe.int> – v sekci „Treaties“

- OSN - <http://treaties.un.org/> – v sekci „Databases“

- Haagské konference mezinárodního práva soukromého (Haagské úmluvy) – <http://www.hcch.net> – v sekci „Conventions“

Aktuální seznam mezinárodních smluv, jimiž je ČR vázána, lze nalézt na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí www.mzv.cz v sekci Mezinárodní smlouvy. Texty smluv lze nalézt na webových stránkách Ministerstva vnitra www.mvcr.cz v sekci Legislativa – Sbírka mezinárodních smluv.

³⁾ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Evropská unie – Právo EU v oblasti civilní.

(2) Justiční orgány ČR se mohou stýkat přímo také s justičními orgány jiných států, je-li tak stanoveno mezinárodní smlouvou.

(3) Dále se mohou stýkat přímo s konzulárními úřady a konzulárními odděleními [zastupitelských úřadů cizích států](#)⁴ v ČR nebo se sídlem mimo ČR, které vykonávají konzulární působnost pro ČR. Přímý styk s nimi je přípustný v oblasti výkonu konzulárních funkcí s výjimkou případů podle ustanovení § 47 odst. 4 ZMPS.

(4) Podání justiční orgán ČR adresuje a zasílá přímo příslušnému cizímu justičnímu orgánu nebo příslušnému cizímu zastupitelskému úřadu.

(5) Je-li justičnímu orgánu ČR zasláno podání přímo cizím justičním orgánem či jiným orgánem v cizině, ač nejde o stát, s nímž je stanoven přímý styk, nebo zastupitelským úřadem cizího státu mimo případy v § 2 odst. 3, předloží jej ministerstvu, které doporučí další postup.

§ 3

Styk prostřednictvím ministerstva (nepřímý styk)

(1) Není-li stanoveno jinak, styk justičních orgánů ČR s cizími justičními orgány i s cizími fyzickými a právnickými osobami se uskutečňuje nepřímo prostřednictvím ministerstva.

(2) Podání adresované příslušnému cizímu orgánu s přílohami zašle justiční orgán ČR ministerstvu s **předkládací zprávou** na zvláštním listu ([vzor 1](#)).

(3) Ministerstvo zprostředkuje postoupení podání příslušnému cizímu orgánu a samo sleduje a v přiměřených lhůtách urguje jeho vyřízení. O průběhu vyřízení informuje ministerstvo příslušný justiční orgán.

§ 4

Styk podle Haagských úmluv

V souladu s Úmluvou o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních ze dne 15. 11. 1965 (vyhl. č. 85/1982 Sb. – dále jen „Úmluva o doručování“) a Úmluvou o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních ze dne 18. 3. 1970 (vyhl. č. 129/1976 Sb. – dále jen „Úmluva o provádění důkazů“) se stýkají justiční orgány ČR přímo s ústředními orgány členských států obou uvedených Úmluv (údaje o ústředních orgánech lze nalézt na webových stránkách Haagské konference mezinárodního práva soukromého – [Úmluva o doručování - č. 14](#), [Úmluva o provádění důkazů - č. 20](#))⁵.

§ 5

Styk se zastupitelskými úřady jiný než přímý

(1) Při styku se [zastupitelskými úřady ČR v zahraničí](#)⁶ si justiční orgán ČR může zvolit z následujících alternativ:

⁴ Vyhledat příslušný zastupitelský úřad cizího státu lze na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí: www.mzv.cz ve vyhledávači v levé horní části „Státy a území“.

⁵ www.hcch.net v sekci „Conventions“.

⁶ Vyhledat příslušný zastupitelský úřad ČR lze na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí: www.mzv.cz ve vyhledávači v levé horní části „Státy a území“.

a) Se zastupitelskými úřady ČR v zahraničí se justiční orgán ČR stýká prostřednictvím podatelny Ministerstva zahraničních věcí. Písemnosti je třeba adresovat následujícím způsobem:

Ministerstvo zahraničních věcí
pro Velvyslanectví ČR (Generální konzulát ČR) v
Loretánské nám. 101/5
118 00 Praha 1 – Hradčany

Ministerstvo zahraničních věcí poté předá písemnosti příslušnému zastupitelskému úřadu ČR v zahraničí.

Dokument určený zastupitelskému úřadu ČR v zahraničí je možné doručit rovněž do datové schránky Ministerstva zahraničních věcí, které pro něj provede autorizovanou konverzi dokumentů z moci úřední a vzniklý výstup autorizované konverze dokumentů předá příslušnému zastupitelskému úřadu ČR v zahraničí (pro používání datových schránek viz § 6).

b) Se zastupitelskými úřady ČR v zahraničí se justiční orgán ČR stýká přímo bez dalšího zprostředkovatele. Písemnosti jsou pak adresovány a zasílány poštou (s využitím mezinárodní poštovní doručky s návratkou) přímo zastupitelskému úřadu ČR v zahraničí, v naléhavých případech lze eventuálně využít expresních doručovacích služeb.

c) Je-li to v konkrétním případě vhodné a za podmínky, že není nutné garantovat bezpečnost doručení zprávy, kontrolu její integrity a věrohodnost jejích dalšího využití, lze pro komunikaci se zastupitelským úřadem ČR v zahraničí využít též faxu či elektronické pošty.

(2) Styk justičních orgánů ČR se zastupitelskými úřady cizích států⁴ se sídlem v ČR se uskutečňuje nepřímo prostřednictvím ministerstva (viz § 3).

(3) Styk justičních orgánů ČR se zastupitelskými úřady cizích států⁴ se sídlem mimo ČR, které vykonávají diplomatickou a konzulární působnost pro ČR, se uskutečňuje prostřednictvím zastupitelského úřadu ČR v příslušném státě.

(4) Při styku s konzulárními úřady a konzulárními odděleními zastupitelských úřadů cizích států při výkonu konzulárních funkcí se uplatní výjimka v § 2 odst. 3.

§ 6

Používání datových schránek

(1) Povinnost používání datových schránek podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, není touto instrukcí dotčena. Je však nutné vždy v konkrétním případě zvážit, zda povaha doručovaných dokumentů umožňuje použití datové schránky a zda lze pro příslušný dokument provést autorizovanou konverzi dokumentů podle shora uvedeného zákona. Doručování prostřednictvím datové schránky není vhodné zejména pro:

- písemnosti určené cizozemským orgánům (včetně zastupitelských úřadů cizích států se sídlem v ČR i mimo ČR a včetně písemností zasílaných cizozemským orgánům diplomatickou cestou prostřednictvím zastupitelského úřadu ČR v zahraničí);
- písemnosti zaslané cizozemskými orgány, které ministerstvo předává příslušným orgánům ČR k dalšímu opatření (např. dožádání o právní pomoc);
- listiny vydané osobám, které jejich prostřednictvím hodlají uplatit svá práva v cizině (osvědčení o českém právu, superlegalizace, Apostily);

- písemnosti, které jsou vydávány v souvislosti s žádostmi o bezplatnou právní pomoc podle zákona č. 629/2004 Sb., o zajištění právní pomoci v přeshraničních sporech v rámci Evropské unie, a podle Evropské úmluvy o předávání žádostí o právní pomoc (Štrasburk, 27.1.1977 – sdělení č. 110/2000 Sb.m.s.) a Dodatkového protokolu k ní (Moskva, 4.10.2001, sdělení č. 90/2005 Sb.m.s.).

(2) Při zasílání písemností zastupitelským úřadům ČR v zahraničí se využívá datové schránky Ministerstva zahraničních věcí, neboť zastupitelské úřady ČR vlastní datové schránky nemají.

ČÁST DRUHÁ MEZINÁRODNÍ PRÁVNÍ POMOC

Hlava I Obecná ustanovení

§ 7

Mezinárodní právní pomoc zahrnuje:

- a) dožádání justičních orgánů ČR o doručení písemností nebo o provedení důkazů a dalších procesních úkonů v cizině adresovaná cizozemským orgánům (aktivní právní pomoc),
- b) obdobná dožádání cizích justičních orgánů adresovaná justičním orgánům ČR (pasivní právní pomoc).

§ 8

Ochrana veřejného pořádku

(1) Justiční orgán ČR dbá při vyřizování cizích dožádání o právní pomoc, aby vyřízením nebyl poškozen veřejný pořádek ČR.

(2) Má-li justiční orgán ČR za to, že by vyřízení cizího dožádání ohrozilo svrchovaná práva, bezpečnost a jiné důležité zájmy ČR, předloží věc ministerstvu.

§ 9

Doručování osobám požívajícím imunit

(1) Je-li dána pravomoc soudů ČR podle § 47 odst. 3 ZMPS, zasílají justiční orgány ČR písemnosti adresované osobám požívajícím v ČR imunit a jim na roveň postavených výsad anebo osobám, jež bydlí nebo se zdržují v jejich bytech, ministerstvu s **předkládací zprávou** na zvláštním listu (vzor 1). Ministerstvo požádá o doručení těchto písemností Ministerstvo zahraničních věcí.

Obdobně se postupuje, mají-li být písemnosti doručeny v budovách nebo místnostech, které jsou podle mezinárodního práva nedotknutelné.

(2) Má-li justiční orgán pochybnosti, zda je třeba shora uvedených opatření použít, vyžádá si vyjádření ministerstva.

(3) Při doručování dle odst. 1 je třeba respektovat ustanovení Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích (vyhl. č. 157/1964 Sb.) a Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích (vyhl. č. 32/1969 Sb.), resp. konzulární úmluvy uzavřené s příslušným státem.

§ 10

Žádost cizího orgánu o zapůjčení soudního spisu

Spis se na žádost cizího orgánu zapůjčí pouze v kopii, kterou vyhotoví a ověří dožádaný justiční orgán.

§ 11

Úprava písemností určených pro cizinu

(1) Písemnosti musí být opatřeny čitelným otiskem kulatého úředního razítka justičního orgánu, datem a vlastnoručním podpisem soudce, jehož jméno, příjmení a funkce budou pod podpisem čitelně vypsány.

(2) V textu písemností nelze používat zkratky, i když jsou v ČR běžné.

(3) Je-li třeba přeložit písemnost do cizího jazyka, pak překlad vyhotovený tlumočnickem musí být pevně spojen s českým textem v pořadí český text - překlad a opatřen kulatým razítkem tlumočnicka, jeho podpisem a tlumočnickou doložkou. Pokud překlad vyhotoví sám soudce, musí být oba texty podepsány a opatřeny kulatým úředním razítkem justičního orgánu.

(4) Ve styku s cizinou je třeba zvažovat vhodnost používání tiskopisů určených pro vnitrostátní styk. V žádném případě nelze do ciziny zasílat tiskopisy obsahující upozornění na možnost předvedení či použití jiných donucovacích prostředků.

(5) Je-li mezinárodními smlouvami nebo právními předpisy EU dohodnuto užívání vícejazyčných tiskopisů, jsou justiční orgány povinny tyto tiskopisy užívat.

§ 12

Informování cizích orgánů o změnách sdělených skutečností

Justiční orgán ČR neprodleně informuje orgán, kterému dožádání odeslal, o všech změnách, jež by mohly mít vliv na vyřizování dožádání (např. změna adresy osoby v cizině, skončení řízení apod.).

§ 13

Předvolání k jednání

(1) Předvolání k jednání je justičním orgánem ČR vystaveno a odesláno v dostatečném časovém předstihu tak, aby se doklad o jeho doručení adresátu v cizině soudu vrátil před nařízeným termínem jednání.

(2) Termín jednání by měl být stanoven podle složitosti požadovaného úkonu účastníka v cizině ve lhůtě 4 až 8 měsíců od data odeslání předvolání u evropských států a 8 až 12 měsíců u států ostatních. V případech přímého styku justičních orgánů lze tyto lhůty přiměřeně zkrátit.

(3) Je vhodné, aby justiční orgán v předvolání stanovil jeden nebo více náhradních termínů jednání pro případ, že by se nepodařilo doručit včas nebo že by se doklad o vyřízení dožádání nevrátil dožadujícímu justičnímu orgánu do termínu jednání. Náhradní termín musí být stanoven konkrétním datem a hodinou a o podmínkách soudního jednání v náhradních termínech musí být v dožádání uvedeno poučení.

Spolupráce s matričními úřady cizích států⁷

(1) Jestliže mezinárodní smlouva (orientační seznam těchto smluv je uveden v příloze č. 7) nebo právní předpis EU ukládají automatické zasílání pravomocných rozhodnutí justičního orgánu ČR týkajících se osobního stavu, která je třeba zapsat v evidenci cizího státu, zašle je justiční orgán přímo poštou konzulárnímu úřadu nebo konzulárnímu oddělení příslušného zastupitelského úřadu cizího státu⁸ v ČR nebo vykonávajícího konzulární působnost pro ČR s **průvodním dopisem** (vzor 10). V průvodním dopisu je třeba uvést poslední známé státní občanství účastníků.

(2) V ostatních případech se pravomocná rozhodnutí českých soudů zasílají pouze na žádost a způsobem stanoveným mezinárodní smlouvou nebo právním předpisem EU. Žádá-li o zaslání rozhodnutí matričnímu úřadu cizího státu účastník řízení a jedná-li se o cizí stát, s nímž nebyla sjednána výměna matričních dokladů, poučí justiční orgán ČR účastníka, že si tuto záležitost musí vyřídit sám u zastupitelského úřadu příslušného cizího státu v ČR nebo vykonávajícího konzulární působnost pro ČR nebo přímo u příslušného matričního úřadu v cizím státě.

(3) K zasílanému rozhodnutí je třeba připojit jeho ověřený překlad do příslušného cizího jazyka. V překladu může být vypuštěno odůvodnění, vždy však musí být uveden výrok, poučení, jakož i datum vydání rozhodnutí a razítko a podpis justičního orgánu a doložka právní moci.

(4) K rozsudku o rozvodu manželství zasílanému k vyznačení v evidenci Ruské federace, popř. ostatních států bývalého SSSR, které jsou vázány Smlouvou mezi ČSSR a SSSR o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (Moskva, 12. 8. 1982; č. 95/1983 Sb.)⁹, je třeba připojit opis nebo fotokopii oddacího listu rozvedených manželů.

(5) Jestliže je v řízení před soudem ČR osvojen nezletilý narozený v cizině a byl-li alespoň jeden z osvojitelů státním občanem ČR, poučí soud osvojitele, že prostřednictvím zastupitelského úřadu ČR nebo kteréhokoli matričního úřadu v ČR lze podat žádost o zápis narození dítěte do zvláštní matriky vedené Úřadem městské části Brno-střed¹⁰ a vydání rodného listu. Bylo-li již narození osvojeného dítěte zapsáno v matriční knize vedené matričním úřadem v ČR, matriční úřad provede dodatečný záznam do knihy narození a vydá osvojenému dítěti nový rodný list. O náležitostech tohoto podání poučí osvojitele zastupitelský úřad ČR nebo matriční úřad.

⁷ Úprava matriky, matričních úřadů a matričních dokladů v ČR viz zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

⁸ Vyhledat příslušný zastupitelský úřad cizího státu lze na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí: www.mzv.cz ve vyhledávací v levé horní části „Státy a území“.

⁹ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Mezinárodní vztahy – Dvoustranné vztahy.

¹⁰ § 3 odst. 4 a § 43 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Hlava II

Aktivní a pasivní právní pomoc ve vztahu k členským státům EU

§ 15

Dožádání o doručení písemností v členských státech EU

(1) Při doručování písemností v rámci EU postupují justiční orgány ČR výhradně podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 (dále jen „nařízení o doručování“¹¹). Nařízení má v oblasti své působnosti přednost před jinými ustanoveními obsaženými v dvoustranných nebo mnohostranných smlouvách¹² uzavřených mezi členskými státy.

(2) Nařízení o doručování stanoví přímý styk mezi justičními orgány členských států EU (viz § 2). Není použitelné v případě, že není známa adresa osoby, již mají být písemnosti doručeny.

(3) Bližší informace k nařízení o doručování lze nalézt na webových stránkách Evropského soudního atlasu¹³. Na těchto stránkách lze zejména zjistit:

- a) přijímající a odesílající subjekty podle čl. 2 nařízení
- b) ústřední orgány členských států podle čl. 3 nařízení
- c) sdělení a výhrady členských států k jednotlivým článkům nařízení (např. k jazykovému režimu, k případnému zpoplatnění vyřizování dožádání – orientační seznam v příloze č. 9 - apod.)

Dále je na těchto stránkách (či na stránkách Evropského portálu e-Justice) možné stáhnout a on-line vyplnit formuláře předepsané nařízením, které se užívají ke komunikaci mezi justičními orgány.

(4) Vzniknou-li obtíže při zasílání (případně vyřizování) dožádání – zejména nejsou-li dodržovány lhůty stanovené nařízením a dožádaný cizí justiční orgán nereaguje na urgenci justičního orgánu ČR nebo např. justiční orgán ČR obdrží fakturu na zaplacení nákladů v rozporu s notifikacemi členských států uvedenými na Evropském soudním atlasu, může požádat o pomoc ministerstvo jako ústřední orgán ČR podle čl. 3 nařízení.

§ 16

Dožádání o provedení důkazů (zajišťování důkazů) v členských státech EU s výjimkou Dánska

(1) Při zasílání dožádání o provedení důkazů v členských státech EU a při vyřizování dožádání o provedení důkazů z jiných členských států EU postupují justiční orgány ČR výhradně podle nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 o spolupráci členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech (dále jen „nařízení o dokazování“¹⁴). Nařízení má

¹¹ Text dostupný v databázi právních předpisů EU Eur-lex: <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>.

¹² Např. Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských nebo obchodních (Haag, 15. 11. 1965, vyhl. č. 85/1982 Sb.).

¹³ Evropský soudní atlas: http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_cs.htm.

¹⁴ Text dostupný v databázi právních předpisů EU Eur-lex: <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>.

v oblasti své působnosti přednost před jinými ustanoveními obsaženými v dvoustranných¹⁵ nebo mnohostranných smlouvách¹⁶ uzavřených mezi členskými státy. Nepoužije se však pro Dánsko. Toto nařízení umožňuje také použití videokonferencí.

(2) Dožádání o provedení důkazů nesmí být podáno za účelem dokazování mimo rámec zahájeného nebo předpokládaného řízení.

(3) Nařízení o dokazování stanoví přímý styk mezi justičními orgány členských států EU (viz § 2).

(4) Bližší informace k nařízení o dokazování lze nalézt na webových stránkách [Evropského soudního atlasu](#)¹⁷. Na těchto stránkách lze zejména zjistit:

- a) dožádané soudy podle čl. 2 nařízení
- b) ústřední orgány členských států podle čl. 3 nařízení
- c) sdělení a výhrady členských států k jednotlivým článkům nařízení (jazykový režim, technické prostředky pro přijímání dožádání).

Dále je možné na těchto stránkách (či na stránkách Evropského portálu e-Justice) stáhnout a on-line vyplnit formuláře předepsané nařízením, které se užívají ke komunikaci mezi justičními orgány.

(5) Vzniknou-li obtíže při zasílání (případně vyřizování) dožádání – zejména nejsou-li dodržovány lhůty stanovené nařízením a dožádaný cizí justiční orgán nereaguje na urgenci justičního orgánu ČR, může požádat o pomoc ministerstvo jako ústřední orgán ČR podle čl. 3 nařízení.

§ 17

Zajištění právní pomoci v rámci EU

Zajištění (úplné či částečné) bezplatné právní pomoci v přeshraničních sporech v rámci EU (např. ustanovení zástupce či tlumočníka v řízení, osvobození od soudních poplatků a od placení zálohy na náklady důkazů apod.) je upraveno Směrnicí Rady 2003/8/ES o zlepšení přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech stanovením minimálních společných pravidel pro právní pomoc v těchto sporech, promítnuté do českého právního řádu zákonem č. 629/2004 Sb., o zajištění právní pomoci v přeshraničních sporech v rámci Evropské unie, ve znění pozdějších předpisů. Bližší informace lze nalézt na webových stránkách [Evropského soudního atlasu](#)¹⁷ a [ministerstva](#)¹⁸.

§ 18

Další právní předpisy EU k soudní spolupráci v civilních věcech

Přehled právních předpisů Evropské unie vztahujících se k soudní spolupráci v civilních věcech, včetně jejich textů, případně praktických příruček k aplikaci, lze nalézt na webových stránkách [ministerstva](#)¹⁹. Bližší informace k jednotlivým právním předpisům EU, předepsané

¹⁵ Dle notifikací učiněných ČR a SR dle čl. 21 odst. 3 nařízení o dokazování zůstává mezi ČR a SR v platnosti smlouva o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech (Praha, 29. 10. 1992; sdělení MZV č. 209/1993 Sb.). Preferuje se ovšem využívání režimu podle nařízení o dokazování.

¹⁶ Např. Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských nebo obchodních (Haag, 18. 3. 1970, vyhl. č. 129/1976 Sb.).

¹⁷ Evropský soudní atlas: http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_cs.htm.

¹⁸ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Mezinárodní vztahy – Zajištění právní pomoci v EU v civilních věcech.

¹⁹ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Evropská unie – Právo EU v oblasti civilní.

tiskopisy, příslušné orgány apod. jsou dostupné na webových stránkách [Evropského soudního atlasu](#)¹⁷.

Hlava III

Aktivní právní pomoc ve vztahu k nečlenským státům EU

O d d í l I

Dožádání o doručení písemností v cizině mimo EU

§ 19

Obsah dožádání

- (1) **Dožádání justičního orgánu ČR o doručení písemností v cizině (vzor 2)** obsahuje
- a) označení dožadujícího justičního orgánu,
 - b) spisovou značku soudu,
 - c) označení dožádaného orgánu s uvedením jeho sídla,
 - d) odkaz na příslušné ustanovení mezinárodní smlouvy, podle něhož se o doručení žádá (pokud taková smlouva existuje),
 - e) označení věci, v níž se žádá o doručení,
 - f) jména a příjmení, datum narození, bydliště účastníků a jména a příjmení jejich právních zástupců; u právnických osob název a sídlo, popř. identifikační číslo,
 - g) údaje o způsobu, kterým má být doručení provedeno (dožádaný orgán provádí jinak doručení podle svých procesních předpisů). Jde-li o doručení do vlastních rukou (tzv. kvalifikované doručení), připojí se doručný list pro **doručení v cizině zvláštní formou (vzor 12)**, v ostatních případech se připojí **doručný list pro doručení v cizině (vzor 11)**. Tento tiskopis se nepřipojuje, je-li dožádání justičního orgánu o doručení písemnosti v cizině vyhotoveno na dvojjazyčném nebo vícejazyčném tiskopisu (např. při doručování podle Haagské úmluvy o doručování (vzor 3) či při doručování do Ruské federace či do Běloruské republiky (vzor 13),
 - h) žádost o zaslání dokladu potvrzujícího doručení.
- (2) Písemnosti, o jejichž doručení se žádá, se připojí ve dvou vyhotoveních, nestanoví-li mezinárodní smlouva jiný počet potřebných vyhotovení.

§ 20

Jazyk dožádání a doručovaných písemností

(1) Dožádání se vyhotovuje v úředním jazyce dožádaného státu (nebo v českém jazyce s připojeným překladem do úředního jazyka dožádaného státu), jinak v jazyce stanoveném v mezinárodní smlouvě.

Dožádání do Švýcarské konfederace se vyhotovuje v úředním jazyce (resp. překládá se do úředního jazyka) podle toho, o který kanton jde (viz [příloha 3](#)).

(2) Překlad není nutný, doručuje-li se prostřednictvím zastupitelského úřadu ČR v zahraničí osobě, o níž se předpokládá, že je státním občanem ČR.

(3) Není-li dostupný tlumočník do určitého jazyka, vyžádá si justiční orgán stanovisko ministerstva.

§ 21

Urgence vyřízení

(1) Vyřízení dožádání o doručení v cizině zaslané prostřednictvím ministerstva urguje v přiměřených lhůtách samo ministerstvo.

(2) Při zasílání dožádání prostřednictvím zastupitelských úřadů ČR v zahraničí ohlašuje průtahy nebo jiné obtíže při vyřizování dožádání dožadující justiční orgán ČR taktéž ministerstvu. Nelze se obracet přímo na Ministerstvo zahraničních věcí.

(3) Dojde-li po urgenci dožadujícímu justičnímu orgánu ČR doklad o vyřízení jeho dožádání, je třeba, aby o tom bezodkladně informoval ministerstvo.

§ 22

Postup podle Úmluvy o doručování

(1) Postup při doručování písemností podle čl. 2 až 7 Úmluvy o doručování ve smluvních státech Úmluvy (orientační seznam v [příloze č. 1](#), aktuální přehled na webových stránkách [Haagské konference pod č. 14](#)²⁰) se použije, je-li známa adresa příjemce písemností.

(2) Dožadující justiční orgán ČR vyplní dvojmo trojjazyčné tiskopisy:

a) „**žádost o doručení soudní nebo mimosoudní písemností v cizině**“ ([vzor 3](#)), který opatří otiskem kulatého úředního razítka a podpisem soudce, a

b) „**základní údaje o písemnosti**“ ([vzor 3](#)).

Tiskopis „**osvědčení**“ ([vzor 3](#)), který je rubem tiskopisu „žádost o doručení“ ponechá nevyplněný, vyplňuje jej orgán dožádaného státu.

(3) Tiskopisy se vyplňují v úředním jazyce dožádaného státu nebo ve francouzském či anglickém jazyce. Ověření překladu ani jiné formality nejsou potřebné.

(4) Doručovanou písemnost vyhotoví dožadující justiční orgán dvojmo. Připojí k ní ověřený překlad do úředního jazyka dožádaného státu, případně do jiného jazyka, jestliže tento požadavek příslušný stát notifikoval (orientační přehled u vybraných států v [příloze č. 1](#), aktuální přehled na webových stránkách [Haagské konference pod č. 14](#)²⁰). Doporučuje se pořídit si do spisu jedno pare vyplněných tiskopisů a zasílaných písemností navíc pro účely případné urgency.

(5) Dožádání i s přílohami dožadující justiční orgán zasílá poštou přímo ústřednímu orgánu dožádaného členského státu Úmluvy o doručování (orientační seznam v [příloze č. 1](#), aktuální přehled na webových stránkách [Haagské konference pod č. 14](#)²⁰).

(6) V [příloze č. 9](#) je uveden orientační seznam států, v nichž je doručování dle Úmluvy o doručování způsobilé.

(7) Průtahy při vyřizování dožádání a jiné obtíže může dožadující justiční orgán ohlašovat ministerstvu, nikoli přímo ústředním orgánům. Dojde-li k vyřešení problémů, na něž dožadující justiční orgán upozornil, je třeba o tom ihned informovat ministerstvo, aby zbytečně nepokračovalo v urgencích.

(8) Po vyřízení dožádání obdrží dožadující justiční orgán přímo od dožádaného cizího orgánu vyplněný a potvrzený tiskopis „osvědčení“ spolu s jedním vyhotovením doručované písemnosti jako doklad o doručení písemnosti.

²⁰ www.hcch.net v sekci „Conventions“.

§ 23

Podle čl. 10 písm. a) Úmluvy o doručování je možno provádět doručování osobám v cizině též přímo poštou. Za účelem získání dokladu o doručení se doporučuje použít mezinárodní poštovní doručenkou s návratkou.

Tento postup však není přípustný, jestliže příslušný stát učinil výhradu, že takové doručování neumožňuje (orientační seznam v příloze č. 6, aktuální přehled na webových stránkách [Haagské konference pod č. 14](#)²⁰).

§ 24

Doručování do USA

Způsob doručování písemností do USA je popsán na [webových stránkách ministerstva](#)²¹.

§ 25

Doručování písemností prostřednictvím zastupitelského úřadu ČR v zahraničí

(1) Státním občanům ČR v cizině lze doručovat písemnosti také prostřednictvím zastupitelského úřadu ČR v příslušném cizím státu. Jestliže je v konkrétním cizím státu rozdělena konzulární působnost mezi velvyslanectví a generální konzulát, je třeba důsledně dbát na toto rozdělení a žádost o doručení písemností adresovat příslušnému [zastupitelskému úřadu](#)²².

(2) Státním občanům cizího státu lze takto doručovat pouze, nevylučuje-li to mezinárodní smlouva (např. stát neučinil prohlášení podle čl. 8 odst. 2 Haagské úmluvy o doručování - aktuální přehled na webových stránkách [Haagské konference pod č. 14](#)²⁰).

(3) Prostřednictvím zastupitelského úřadu ČR lze zaslat dožádání o doručení i do států, s nimiž není uzavřena dvoustranná smlouva o právní pomoci nebo které nepřistoupily k žádné mnohostranné úmluvě, která otázky doručování upravuje.

(4) **Dožádání** o doručení písemnosti ([vzor 5](#)) je třeba zaslat příslušnému zastupitelskému úřadu ČR v zahraničí způsobem uvedeným v § 5.

(5) Vyřízení žádosti obdrží dožadující justiční orgán z ciziny prostřednictvím ministerstva nebo Ministerstva zahraničních věcí, případně přímo od zastupitelského úřadu ČR v zahraničí.

O d d í l II

Dožádání o provedení důkazu nebo jiného procesního úkonu v cizině mimo EU (vztahuje se též na Dánsko)

§ 26

Obsah a jazyk dožádání

²¹ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Mezinárodní vztahy – Dvoustranné vztahy.

²² Rozdělení konzulárních působností u jednotlivých zastupitelských úřadů lze najít na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí: www.mzv.cz ve vyhledávací v levé horní části „Státy a území“.

(1) Dožádáním lze v cizině žádat o provedení důkazu nebo jiného procesního úkonu. Pro obsah dožádání platí přiměřeně § 19, je však třeba přesně popsat důkaz či procesní úkon, který má být v cizině proveden. Pro dožádání o provedení důkazu v Ruské federaci nebo Běloruské republice lze využít dvojjazyčný tiskopis ([vzor 14](#)).

(2) O jazyku, v němž se dožádání vyhotovuje nebo do něhož se překládá, platí obdobně § 20 odst. 1.

(3) O urgencích vyřízení dožádání o provedení důkazů a dalších procesních úkonů zaslaných do ciziny prostřednictvím ministerstva platí obdobně § 21.

§ 27

Postup podle Úmluvy o provádění důkazů

(1) Požaduje-li justiční orgán provedení důkazu nebo jiného procesního úkonu v některém ze smluvních států Úmluvy o provádění důkazů (orientační seznam v [příloze č. 5](#), aktuální přehled na webových stránkách [Haagské konference pod č. 20](#)²³), vyhotoví **dožádání** obsahující náležitosti požadované Úmluvou o provádění důkazů ([vzor 4](#)).

(2) Dožádání se vyhotovuje v úředním jazyce dožádaného státu nebo v jiném jazyce, který dožádaný stát umožnil (případně v českém jazyce s připojeným překladem). Kromě toho lze dožádání vyhotovit i v jazyce francouzském či anglickém, pokud v tomto smyslu příslušný stát neučinil výhradu (aktuální přehled na webových stránkách [Haagské konference pod č. 20](#)²³).

Překlad musí být ověřen, postačí ověření tlumočnickem.

(3) Dožádání zašle justiční orgán ČR poštou přímo příslušnému ústřednímu orgánu členského státu (orientační seznam v [příloze č. 2](#), aktuální přehled na webových stránkách [Haagské konference pod č. 20](#)²³). Doporučuje se pořídit si jedno pare dožádání do spisu navíc pro potřeby případné urgencye.

(4) Dožádaný justiční orgán vyřizuje dožádání podle svých procesněprávních předpisů, pokud justiční orgán ČR nepožádá o postup podle zvláštní formy, kterému bude vyhověno za podmínek stanovených čl. 9 Úmluvy o provádění důkazů.

(5) Dojde-li k průtahům nebo jiným obtížím při vyřizování dožádání v cizině, postupuje dožadující justiční orgán způsobem podle § 22 odst. 7.

(6) Vyřízení dožádání obdrží dožadující justiční orgán z ciziny prostřednictvím ministerstva nebo Ministerstva zahraničních věcí.

Postup u vybraných druhů důkazních prostředků

§ 28

Výslech

(1) V dožádání o provedení výslechu uvede justiční orgán ČR přesně otázky, které mají být vyslýchané osobě položeny, včetně otázek na její identifikační údaje – jméno a příjmení, bydliště, datum a místo narození, povolání a zaměstnavatele, u ženy též případně příjmení za svobodna.

(2) Má-li být výslech proveden podle českých procesněprávních předpisů, je třeba připojit žádost, aby svědek (případně účastník) byl poučen podle příslušných ustanovení zákona

²³ www.hcch.net v sekci „Conventions“.

č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“) včetně poučení o možnosti odepření výpovědi.

§ 29

Výzva k písemnému prohlášení

(1) Výslech účastníka řízení či třetí osoby u soudů v cizině, který nelze zajistit jinak či pouze s velkými obtížemi, lze nahradit tím, že dožadující justiční orgán ČR uloží usnesením příslušné osobě, aby do určité lhůty písemně ve formě místopřísežného prohlášení zodpověděla otázky formulované v tomto usnesení (viz § 128 o.s.ř.). Takové prohlášení může být způsobilým důkazním prostředkem (viz R 26/1987, část 3. D, s. 213 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

(2) Jestliže uvedená osoba této výzvě justičního orgánu nevyhoví, bude to posouzeno podle platných procesních předpisů v souladu s důsledky splnění, či nesplnění důkazní povinnosti, resp. unesení, či neunesení důkazního břemene. Splnění této povinnosti nelze vynucovat.

(3) **Usnesení o uložení písemného prohlášení (vzor 6a)**, k němuž je vhodné přiložit **osnovu prohlášení (vzor 6b)**, se odesílá a jeho vyřízení se vrací způsobem stanoveným pro styk s příslušným státem pro doručování soudních písemností.

§ 30

Provedení genetického vyšetření v cizině za účelem určení otcovství

(1) Vyžaduje-li justiční orgán ČR provedení genetické zkoušky pro účely určení otcovství u osoby, která je v cizině, je znalecký posudek vypracováván na základě spolupráce českého a zahraničního znalce. Český znalec provede odběry genetického materiálu u osob v ČR a po zaslání genetického materiálu, který zajistí zahraniční znalec (určený cizozemským orgánem na základě dožádání justičního orgánu ČR) u osoby v cizině, vypracuje český znalec svůj posudek.

(2) Justiční orgán ČR postupuje následovně:

- Ustanoví v ČR znalce a vyzve jej, aby soudu předložil žádost o provedení úkonu znalcem v cizině. V žádosti může český znalec uvést, který znalec či ústav by byl k provedení požadovaného úkonu vhodný.
- Vyhotoví dožádání o provedení úkonu znalcem v cizině (odběr genetického materiálu u příslušné osoby) a zašle jej příslušnému cizozemského orgánu způsobem stanoveným pro styk s daným státem.
- K dožádání se přikládá usnesení o ustanovení znalce v ČR. Zároveň lze připojit poučení pro osobu, u níž má být genetické vyšetření provedeno, o procesních následcích odmítnutí podrobit se tomuto vyšetření. Nepřipouští-li právní řád dožádaného státu použití donucovacích prostředků, pokud osoba odmítne dobrovolně poskytnout součinnost, rozhodne justiční orgán ČR na základě ostatních provedených důkazů.

Dožádání o provedení důkazů a jiných procesních úkonů zastupitelským úřadem ČR v zahraničí

(1) Ve výjimečných případech, kdy by vyřízení dožádání soudem příslušného státu bylo příliš nákladné nebo složité, existuje možnost, aby zastupitelské úřady ČR v zahraničí vyřizovaly dožádání justičních orgánů ČR o provedení důkazů a dalších procesních úkonů samy. Takové působení diplomatických misí a jeho omezení je upraveno především ve dvoustranných konzulárních smlouvách, dvoustranných smlouvách o právní pomoci a Úmluvě o provádění důkazů (vyhl. č. 129/1976) . Dále existenci této možnosti připouští Úmluva o civilním řízení (vyhl. č. 72/1966 Sb.).

(2) Zastupitelské úřady vyřizují dožádání bez použití donucovacích prostředků.

(3) Ve smyslu Úmluvy o provádění důkazů je třeba rozlišovat, zda jde o provedení úkonu, který se týká státního občana ČR, nebo státního občana státu, kde český diplomatický zástupce nebo konzulární úředník vykonává svou funkci, anebo o státního občana třetího státu. V některých případech je nutné žádat příslušný stát o souhlas k vyřizování dožádání touto formou. Aktuální informace jsou dostupné na webových stránkách [Haagské konference](#)²⁴.

- a) Ve vztahu k státním občanům ČR může zastupitelský úřad ČR ve většině smluvních států vyřizovat dožádání bez dalšího (tj. bez souhlasu příslušného státu). Nicméně např. v Austrálii, Dánsku, Norsku či ve Švýcarsku je i v tomto případě nutné si souhlas příslušného státu vyžádat (orientační seznam v příloze č. 8), souhlas si vyžaduje sám zastupitelský úřad.
- b) Pokud se dožádání týká státního občana cizího státu, v němž zastupitelský úřad ČR vykonává svou funkci, nebo státního občana třetího státu, obvykle jej zastupitelský úřad bez dalšího (tj. bez souhlasu příslušného státu) vyřídí nemůže. Výjimkou jsou např. Spojené státy americké či Bělorusko kde naopak může být dožádání v těchto případech vyřízeno bez tohoto souhlasu (orientační seznam v příloze č. 8).
- c) Ve vztahu k Čínské lidové republice, Chorvatsku, Korejské republice či Ukrajině lze použít dokazování prostřednictvím zastupitelských úřadů pouze ve vztahu k státním občanům ČR.
- d) Ve vztahu k Jihoafrické republice či Singapuru nelze vůbec použít dokazování prostřednictvím zastupitelských úřadů.

(4) Z dosavadních praktických zkušeností s vyřizováním dožádání o provedení důkazů a jiných procesních úkonů v Kanadě zastupitelskými úřady ČR v Kanadě vyplývá, že je vhodné si předem vyžádat jejich stanovisko k této možnosti²⁵.

(5) Prostřednictvím zastupitelského úřadu ČR lze zaslat dožádání i do států, s nimiž není uzavřena dvoustranná smlouva o právní pomoci nebo které nepřistoupily k žádné mnohostranné smlouvě, která tyto otázky upravuje.

(6) Dožádání o provedení důkazu je třeba zaslat příslušnému zastupitelskému úřadu ČR v zahraničí způsobem uvedeným v § 5.

(7) Vyřízení dožádání obdrží dožadující justiční orgán z ciziny prostřednictvím ministerstva nebo Ministerstva zahraničních věcí, případně přímo od zastupitelského úřadu ČR v zahraničí.

²⁴ www.hcch.net v sekci „Conventions“.

²⁵ Ačkoliv je Kanada na federální úrovni vázána smlouvami o právní pomoci, ve skutečnosti nemá možnost interně zasahovat do praxe jednotlivých provincií, které poskytují, či neposkytují právní pomoc na základě své úvahy.

Hlava IV
Pasivní právní pomoc ve vztahu k nečlenským státům EU
(vztahuje se též na Dánsko s výjimkou dožádání o doručení písemností)

§ 32

Obecná ustanovení

(1) Justiční orgán ČR vyřizuje cizí dožádání o právní pomoc podle českých procesních předpisů. Žádá-li však cizí orgán o jiný postup (např. o složení přísahy vyslychanou osobou), řídí se dožádaný justiční orgán ustanoveními § 57 ZMPS.

(2) Není-li v dožádání o právní pomoc uvedena správná adresa osoby, již se věc týká, učiní justiční orgán ČR opatření ke zjištění aktuální adresy jejího pobytu (např. dotazem do agendového informačního systému evidence obyvatel a informačního systému cizinců²⁶).

Má-li dožádání o právní pomoc vyřizovat jiný věcně nebo místně příslušný justiční orgán než ten, kterému bylo dožádání zasláno, postoupí dožádání orgánu příslušnému a zároveň o tom informuje ten orgán, od něhož dožádání bezprostředně obdržel.

(3) Při doručování písemností došlých z ciziny, zejména žalob a předvolání k jednání, je třeba postupovat co nejrychleji, aby účastník, který má pobyt v ČR, měl možnost včas před stanoveným termínem jednání zařídít vše potřebné pro hájení svých práv.

(4) Doručuje-li justiční orgán ČR písemnosti, které jsou sepsány v cizím jazyku, aniž by k nim byl, v rozporu s příslušnou mezinárodní smlouvou, připojen překlad do češtiny, je třeba poučit účastníka, že může převzetí takové písemnosti odmítnout, ale současně ho seznámit s tím, jaké následky může odmítnutí mít podle § 58 ZMPS.

(5) Doručení písemnosti osvědčí justiční orgán na formuláři doručného listu, je-li k dožádání připojen. Doručný list je třeba opatřit kulatým razítkem justičního orgánu a vlastnoručním podpisem adresáta, jakož i soudce, jehož jméno, příjmení i funkci je třeba čitelně vypsát tiskacími písmeny, popř. opatřit jmenovkou.

Není-li doručný list k dožádání připojen, vyhotoví dožádaný justiční orgán protokol, kterým se doručení prokazuje. Z protokolu musí být patrné, kdy a komu byly písemnosti doručeny včetně vlastnoručního podpisu adresáta (příjemce) a způsobu, jakým byla zjištěna jeho totožnost. Je-li smluvně zaveden vícejazyčný tiskopis, používá se tento tiskopis (např. vyřízení dožádání z Ruské federace či Běloruské republiky – vzor 15). Obdobně dožádaný justiční orgán postupuje při vyřizování dožádání o provedení důkazů a jiných procesních úkonů.

(6) Vyřízení dožádání stačí sepsat v jazyce českém, není nutné je překládat. Vyhotovuje se ve třech vyhotoveních, přičemž jedno zůstává ve spisu, jímž se dožádání vyřizuje.

§ 33

Vyřizování podle Úmluvy o doručování

(1) Žádá-li orgán cizího státu o doručení písemností podle čl. 2 až 7 Úmluvy o doručování, zašle spolu s písemností, která má být doručena, ve dvojím vyhotovení vyplněné tiskopisy „**žádost o doručení soudní nebo mimosoudní písemnosti v cizině**“ (vzor 3) a „**základní údaje o písemnosti**“ (vzor 3) ministerstvu.

Ministerstvo toto dožádání předá se všemi přílohami justičnímu orgánu ČR, v jehož obvodu je bydliště (sídlo) adresáta.

²⁶ Viz též § 3 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech, a § 158 odst. 9 a 10 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění zákona č. 277/2009 Sb.

(2) Justiční orgán ČR, který doručování provádí, předvolá adresáta písemnosti a odevzdá mu jedno vyhotovení doručované písemnosti a jedno vyhotovení tiskopisu „základní údaje o písemnosti“.

Potom vyplní dvojmo v českém jazyce tiskopis „osvědčení“ (vzor 3), který je na rubu tiskopisu žádosti o doručení, opatří jej otiskem kulatého úředního razítka a podpisem soudce, který doručení provedl. U podpisu soudce musí být čitelně uvedeno jeho jméno, příjmení a název funkce. Adresát písemnosti potvrdí převzetí na „osvědčení“ svým vlastnoručním podpisem.

(3) Jedno vyhotovení vyplněného tiskopisu „osvědčení“ spolu s kopií doručované písemnosti zašle justiční orgán poštou přímo dožadujícímu orgánu do ciziny. Zbývající listiny si ponechá ve svém spisu.

(4) Tiskopis „osvědčení“ dožádaný justiční orgán vyplní a potvrdí i tehdy, nebylo-li možno doručení provést. V takovém případě musí uvést důvody, proč nebylo doručeno (v oddílu 2 „osvědčení“).

(5) Požadavek dostavit se na předvolání k justičnímu orgánu, který má doručování provést, není praktické vynucovat. Jestliže se adresát na předvolání nedostaví, je vhodné doručovat písemnosti adresátovi do vlastních rukou poštou nebo prostřednictvím soudního doručovatele. Pokud ani pak k převzetí písemnosti nedojde, získá se tím alespoň oznámení poštovního úřadu nebo zápis doručovatele o tom, že ze strany dožádaného justičního orgánu ČR byl učiněn pokus o doručení (§ 49 nebo § 50 o.s.ř.), případně že tento pokus byl zmařen odmítnutím adresáta (§ 50c o.s.ř.). Toto oznámení poštovního úřadu nebo zápis doručovatele je třeba připojit jako přílohu i k negativnímu vyřízení dožádání. Je vhodné pořídít jejich fotokopii a založit je do spisu, jímž se dožádání vyřizuje.

(6) Bylo-li doručeno při uplatnění fikce doručení, je třeba vysvětlit dožadujícímu orgánu, že tento způsob doručení zakládá podle procesních předpisů ČR bezvadné doručení.

§ 34

Vyřizování podle Úmluvy o provádění důkazů

Vyřízení dožádání cizího dožadujícího orgánu podle Úmluvy o provádění důkazů sepíše dožádaný justiční orgán ČR v českém jazyce ve dvou vyhotoveních. Originál zašle poštou přímo ústřednímu orgánu Úmluvy příslušnému podle státu žadatele, druhé vyhotovení si ponechá ve spisu, jímž se dožádání vyřizuje.

§ 35

Zasílání vyřízeného dožádání

(1) Dožádaný justiční orgán zašle vyřízené dožádání způsobem dohodnutým pro styk s dožadujícím státem. Není-li stanoveno jinak a nejedná-li se o postup podle § 33 (Úmluva o doručování) nebo podle § 34 (Úmluva o provádění důkazů), zašle justiční orgán doklady o vyřízení dožádání Ministerstvu spravedlnosti s předkládací zprávou na zvláštním listu.

(2) Došlo-li dožádání od Ministerstva zahraničních věcí, je třeba zaslat doklady o jeho vyřízení tomuto ministerstvu.

§ 36

Úhrada nákladů vzniklých poskytnutím právní pomoci cizímu orgánu

Žádá-li dožádaný justiční orgán ČR dožadující orgán v cizině o úhradu nákladů, které mu vznikly poskytnutím právní pomoci, uvede v žádosti bankovní spojení, resp. číslo účtu, na který má být úhrada poukázána, a připojí vyúčtování nákladů s odkazem na příslušné ustanovení mezinárodní smlouvy nebo ZMPS, podle něhož je dožadující strana povinna náklady uhradit (např. čl. 14 odst. 2 Úmluvy o provádění důkazů).

O způsobu úhrady se justiční orgán může předem poradit s bankou, u níž má své konto.

ČÁST TŘETÍ JURISDIKČNÍ A KOLIZNÍ OTÁZKY V OBLASTI OBČANSKOPRÁVNÍ

Hlava I Obecná ustanovení

§ 37

Posouzení pravomoci českého soudu

(1) Dojde-li soudu návrh na zahájení řízení a v právním vztahu je mezinárodní prvek, soud především zkoumá, zda je dána pravomoc (resp. mezinárodní příslušnost) českého soudu. Pravomoc zjistí podle jurisdikčních ustanovení [právních předpisů EU](#)²⁷ (tato oblast je upravena především nařízeními, která mají obecnou závaznost a použijí se přednostně před ustanoveními českého práva), nespadá-li věc do jejich působnosti, podle ustanovení příslušných [dvoustranných](#) či [mnohostranných](#) mezinárodních smluv^{28,29}, jinak podle ustanovení ZMPS.

V jednotlivých právních předpisech (zejména právních předpisech EU) může být zvláštním způsobem upraven jejich vztah k ostatním relevantním právním předpisům.

(2) Není-li ve věci dána pravomoc českých soudů, soud řízení zastaví.

§ 38

Zjištění rozhodného práva

(1) Zjistí-li soud, že je dána pravomoc českých soudů, musí dále vyřešit otázku, jakým hmotným právem se řídí konkrétní právní vztah („rozhodné právo“), neuplatní-li se v daném případě přímé normy³⁰. Rozhodné právo soud zjistí podle kolizních ustanovení příslušných

²⁷ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Evropská unie – Právo EU v oblasti civilní.

²⁸ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Mezinárodní vztahy – Dvoustranné vztahy / Mnohostranné vztahy.

²⁹ Mezinárodní smlouvy uzavřené s jedním či několika nečlenskými státy by aplikací právních předpisů EU v zásadě neměly být dotčeny – viz též čl. 351 Smlouvy o fungování Evropské unie, Úř. věst. C 83, 30.3.2010, s. 366-388. Vztah k důležitým dotčeným mnohostranným mezinárodním smlouvám je obvykle v právních předpisech EU výslovně řešen. Před mezinárodními smlouvami uzavřenými mezi členskými státy mají naopak obvykle právní předpisy EU v oblasti své působnosti přednost, přičemž vztah k těmto smlouvám je v právních předpisech EU také většinou výslovně řešen. Mezinárodních smluv se pak nadále používá ve věcech, které nejsou v nařízení upraveny.

³⁰ Přímé normy upravují výlučně soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem, přičemž již samy obsahují hmotněprávní úpravu práv a povinností účastníků a jsou používány bezprostředně, tedy aniž by předcházelo použití kolizní normy.

[právních předpisů EU](#), nespadá-li věc do jejich působnosti, podle ustanovení příslušných [dvoustranných](#) či [mnohostranných](#) mezinárodních smluv³¹, jinak postupuje soud podle kolizních ustanovení ZMPS.

V jednotlivých právních předpisech (zejména právních předpisech EU) může být zvláštním způsobem upraven jejich vztah k ostatním relevantním právním předpisům.

(2) Má-li soud použít cizího hmotného práva, učiní nejprve všechna potřebná opatření k tomu, aby se seznámil s obsahem tohoto práva. Pokud mu obsah cizího práva není znám, obrátí se na ministerstvo (§ 53 odst. 1 ZMPS). V případě nutnosti může soud ke zjištění obsahu cizího práva ustanovit znalce z oboru právních vztahů k cizině; lze též uložit účastníku, který se dovolává cizího práva, aby předložil text cizí normy (viz R 26/1987 str. 203 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

(3) Dále je možné požádat o informaci o cizím právu podle Evropské úmluvy o poskytování informací o cizím právu a Dodatkového protokolu k ní (sdělení MZV č. 221/1998 Sb., seznam smluvních států úmluvy je dostupný na webových stránkách [Rady Evropy](#)³², Úmluvu lze najít pod [č. 62](#), Dodatkový protokol pod [č. 97](#))³³. Justiční orgán ČR předá žádost s náležitostmi předepsanými úmluvou v čl. 4 ministerstvu, které ji zašle příslušnému orgánu cizího státu (aktuální přehled příslušných orgánů cizích států dostupný na webových stránkách [Rady Evropy](#)³²). Důležité je přitom zejména co nejpřesněji formulovat otázky vycházející z okolností projednávané věci.

(4) V řízení postupují justiční orgány ČR podle českých procesních předpisů s výhradou procesních předpisů stanovených právním předpisem EU nebo mezinárodní smlouvou.

§ 39

Právní předpisy EU v oblasti soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech

(1) Přehled právních předpisů EU týkajících se oblasti soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech (mj. např. určení soudní příslušnosti či uznávání a výkon rozhodnutí justičních orgánů jiných členských států EU), včetně jejich textů, případně praktických příruček k aplikaci, lze nalézt na webových stránkách [ministerstva](#)³⁴. Bližší informace k jednotlivým právním předpisům EU, předepsané tiskopisy, příslušné orgány apod. jsou dostupné na webových stránkách [Evropského soudního atlasu](#)³⁵.

(2) Základní informace k právním úpravám členských států ve vybraných oblastech (např. organizace soudnictví, právní pomoc, zahájení soudního řízení, rodičovská odpovědnost, výživné apod.) lze nalézt na webových stránkách [Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci](#)³⁶ či na stránkách Evropského portálu e-Justice. Uvedené informace jsou přeloženy do všech jazyků Evropské unie. Na stránkách Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci jsou dále v sekci Knihovnička k dispozici praktické příručky k aplikaci vybraných právních předpisů EU v oblasti občanskoprávní, jakož i další informativní materiály.

³¹ Viz vysvětlující pozn. pod čarou ve vztahu k § 37.

³² Rada Evropy (Evropské úmluvy) – <http://conventions.coe.int> – v sekci „Treaties“.

³³ Výhodou této úmluvy je, že umožňuje navíc získat informaci o aplikaci cizího hmotného práva ve státě původu.

³⁴ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Evropská unie – Právo EU v oblasti civilní.

³⁵ Evropský soudní atlas: http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_cs.htm.

³⁶ Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci: http://ec.europa.eu/civiljustice/index_cs.htm.

§ 40

Zvláštní postavení Spojeného království, Irska a Dánska v oblasti mezinárodní soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech

S ohledem na Protokol týkající se Spojeného království a Irska³⁷ a Protokol týkající se Dánska³⁸ nezavazují opatření Rady EU přijatá podle části třetí hlavy V Smlouvy o fungování Evropské unie (mj. právní předpisy EU v oblasti soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech) bez dalšího tyto státy. Tato opatření se nicméně mohou stát pro dotčené státy závazná postupem předvídaným v uvedených protokolech, resp. v případě Dánska prostředky mezinárodního práva. U jednotlivých právních předpisů EU je proto nutné zkoumat, zda jsou závazné i pro Spojené království, Irsko nebo Dánsko (informace dostupné na webových stránkách [ministerstva](#)³⁹).

§ 41

Neformální komunikace prostřednictvím Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci

Pro usnadnění komunikace při soudní spolupráci v rámci EU lze využít Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci⁴⁰. Justiční orgány ČR a členové této sítě se mohou prostřednictvím kontaktních míst zřízených na Ministerstvu spravedlnosti obracet na kontaktní místa jiných členských států se žádostí o podporu a součinnost při aplikaci evropských nařízení, zjišťování právních předpisů či postupů v jiném členském státě apod. Jedná se o neformální možnost komunikace usnadňující spolupráci ve chvíli, kdy není k dispozici jiný dostupný efektivní prostředek. Bližší informace k Evropské soudní síti pro občanské a obchodní věci jsou dostupné na webových stránkách [ministerstva](#)⁴¹ či na webových stránkách [Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci](#)⁴².

Hlava II

Obor práva rodinného

O d d í l I

Úprava výchovy a výživy

§ 42

V právních předpisech EU a mezinárodních smlouvách neexistuje úprava jednotného řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí. Odděleně je upraveno řízení o výchově dětí (o rodičovské zodpovědnosti) a řízení o výživném. Podle těchto předpisů je proto třeba

³⁷ Protokol (č. 21) o postavení Spojeného království a Irska s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva, Úř. věst. C 83, 30. 3. 2010, s. 295-298.

³⁸ Protokol (č. 22) o postavení Dánska, Úř. věst. C 83, 30. 3. 2010, s. 299-303.

³⁹ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Evropská unie – Právo EU v oblasti civilní.

⁴⁰ Zřízena rozhodnutím Rady č. 2001/470/ES ze dne 28. 5. 2001. Od 1. 1. 2011 bude Evropská soudní síť fungovat dle nového Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 568/2009/ES ze dne 18. 6. 2009.

⁴¹ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Evropská unie – evropské soudní sítě.

⁴² Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci: http://ec.europa.eu/civiljustice/index_cs.htm.

posoudit pravomoc českého soudu zvlášť pro výchovu dětí (rodičovskou zodpovědnost) a zvlášť pro výživné.

A. Rodičovská zodpovědnost

§ 43

Relevantní právní předpisy v oblasti rodičovské zodpovědnosti

(1) Otázku pravomoci českého soudu k řízení o rodičovské zodpovědnosti a určení rozhodného práva posoudí justiční orgán ČR dle obecných pravidel uvedených v § 37 a § 38. Podle příslušného právního předpisu EU - nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti („nařízení Brusel II bis“) - je v řízení o rodičovské zodpovědnosti pro určení pravomoci (mezinárodní příslušnosti) soudů rozhodující obvyklé bydliště dítěte, a to bez ohledu na jeho státní příslušnost. Má-li tedy dítě obvyklé bydliště na území ČR, je dána pravomoc českých soudů, i pokud dítě není státním občanem ČR či některého členského státu EU. Pojem obvyklého bydliště dítěte musí být vykládán autonomně, podle konstantní judikatury Soudního dvoru EU⁴³.

(2) Při určování rozhodného práva vychází justiční orgán ČR z čl. 15 Úmluvy o ochraně dětí⁴⁴ (přehled smluvních stran a další informace dostupné na webových stránkách [Haagské konference pod č. 34](#)⁴⁵) a aplikuje lex fori (právo vlastního státu). Podle tohoto ustanovení postupuje justiční orgán ČR i v případě, že je jeho pravomoc založena podle právního předpisu EU uvedeného v odst. 1. Právo jiného státu se použije pouze výjimečně za podmínek stanovených v Úmluvě o ochraně dětí.

(3) Návrh na uznání a výkon rozhodnutí orgánu cizího státu o rodičovské zodpovědnosti posoudí justiční orgán ČR podle právního předpisu EU uvedeného v odst. 1 (a to i v případě, že dítě má obvyklé bydliště na území nečlenského státu, který je smluvní stranou úmluvy uvedené v odst. 2), nespadá-li věc do jeho působnosti, podle příslušných dvoustranných či mnohostranných mezinárodních smluv, jinak podle ustanovení ZMPS.

(4) V řízení o přenesení příslušnosti podle čl. 15 nařízení Brusel II bis mohou soudci pro usnadnění přímé soudní komunikace využít soudce Haagské sítě soudců za ČR. Informace o konkrétním styčném soudci jsou dostupné na webových stránkách ministerstva.

B. Výživné

§ 44

Relevantní právní předpisy v oblasti výživného

(1) Otázku pravomoci českého soudu k řízení o výživném a určení rozhodného práva posoudí justiční orgán ČR dle obecných pravidel uvedených v § 37 a § 38. Do účinnosti nového předpisu uvedeného v § 49 odst. 2 je příslušným právním předpisem EU pro posouzení otázky pravomoci českého soudu k řízení o výživném nařízení Rady (ES)

⁴³ Lze přihlédnout např. k rozsudku ve věci C-523/07, Korkein hallinto-oikeus – Finsko, z 2. 4. 2009.

⁴⁴ Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, Haag, 19. 10. 1996, sdělení MZV č. 141/2001 Sb.m.s.

⁴⁵ www.hcch.net v sekci „Conventions“.

č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

(2) Mnohostrannými mezinárodními smlouvami upravujícími přeshraniční vymáhání výživného jsou:

- a) Úmluva o vymáhání výživného v cizině (vyhl. č. 33/1959 Sb.; přehled smluvních stran a další informace na webových stránkách [OSN](#)⁴⁶),
- b) Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z roku 1973 (vyhl.č. 132/1976 Sb.; přehled smluvních stran a další informace na webových stránkách [Haagské konference pod č. 23](#)⁴⁷).

(3) Úmluva podle odst. 2 písm. b) se považuje za úpravu ve zvlášť vymezené věci podle čl. 71 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. V rozsahu, ve kterém se nepoužije tato úmluva, se mezi členskými státy EU použije uvedené nařízení.

(4) Přehled dvoustranných mezinárodních smluv je uveden na webových stránkách [ministerstva](#)⁴⁸.

(5) V případě neexistence úpravy mezi dotčenými státy se postupuje při přeshraničním vymáhání výživného podle vnitrostátních předpisů; přitom je třeba přihlídnout k existenci prohlášení ministerstva podle § 54 ZMPS, jejichž přehled je k dispozici na webových stránkách [ministerstva](#)⁴⁹.

§ 45

Role Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí

(1) Při přeshraničním vymáhání výživného se mohou oprávněné osoby obrátit na [Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí](#)⁵⁰ (dále pro účely Oddílu I - Úprava výchovy a výživy - jen „Úřad“).

(2) Úřad poskytuje zejména informace o podmínkách vymáhání výživného a plní další úkoly, které mu při vymáhání výživného svěřují obecně závazné právní předpisy.

(3) V řízení o určení výživného pro nezletilé děti se doporučuje, aby soud ustanovil Úřad opatrovníkem dítěte ve smyslu § 37 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoR“).

§ 46

Spolupráce mezi soudy a Úřadem

(1) Úřad poskytuje soudům na jejich žádost všestrannou pomoc při zjišťování podmínek přeshraničního vymáhání výživného; nemá-li potřebné informace, poskytne je ministerstvo.

(2) Soudy odkazují se žádostí o informace o podmínkách podání návrhu na vymáhání výživného v cizině oprávněné osoby na Úřad.

⁴⁶ OSN - <http://treaties.un.org/> – v sekci „Databases“.

⁴⁷ www.hcch.net v sekci „Conventions“.

⁴⁸ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Mezinárodní vztahy – Dvoustranné vztahy.

⁴⁹ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Mezinárodní vztahy – Prohlášení o vzájemnosti v civilních věcech.

⁵⁰ www.umpod.cz

(3) Zpravidla po poučení oprávněných osob o způsobu vymáhání výživného z ciziny Úřadem soudy k plnění závazků České republiky z mezinárodního práva poskytují oprávněným bezplatně tuto pomoc:

- a) poskytují stejnopisy listin použitých v řízení,
- b) pořizují překlad listin podle písm. a) do potřebného cizího jazyka,
- c) napomáhají oprávněným v nezbytném rozsahu při sepisování návrhu na vymáhání výživného z ciziny,
- d) vykonávají další činnosti, které jsou jim svěřeny podle předpisů regulujících uznání a výkon cizích rozhodnutí (například vydávání osvědčení podle čl. 54 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech).

(4) Informace o vymáhání výživného pro soudy jsou k dispozici rovněž v autentizované části webových stránek Úřadu; Úřad poskytne soudům na jejich žádost identifikační údaje pro přístup k těmto informacím.

§ 47

Některá pravidla o způsobu určení výživného

(1) Má-li povinná osoba přispívat na výživu nezletilého dítěte s bydlištěm v cizině, lze určit výživné ve vhodné cizí měně (§ 155 odst. 2 o.s.ř.). Tento postup je třeba použít zejména v těch případech, kdy následný výkon rozhodnutí ukládající placení v tuzemské měně by byl spojen s potížemi a průtahy, jež by byly v rozporu se zájmem dítěte.

(2) Stanoví-li se výživné v cizí měně, je třeba, aby v odůvodnění soudního rozhodnutí bylo uvedeno, jakým způsobem soud dospěl k vyčíslení povinnosti platit v cizí měně ve srovnání s tím, jakého výživného se takto dostane oprávněnému v českých korunách (viz R 29/1974, R 26/1980 a R 26/1987 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

(3) Přepočet kursů měn v případech uvedených v odstavci 1 a 2 se provádí podle směnného kurzu devizového trhu vyhlášeného Českou národní bankou ke dni vydání soudního rozhodnutí o výši výživného.

§ 48

Výživné určené poměrem z průběžně se měnícího základu

(1) V případě, že je podle cizího práva výživné určeno poměrem z průběžně se měnícího základu, poskytne Úřad na žádost soudu pro účely nařízení výkonu rozhodnutí dostupné informace o cizím právu tak, aby mohl být nařízen výkon rozhodnutí ve shodě s obsahem výroku uznávaného cizího rozhodnutí.

(2) Informace o vybraných případech podle odst. 1 poskytuje Úřad na webových stránkách podle § 46 odst. 4.

§ 49

Nová úprava vymáhání výživného

(1) V roce 2007 byla přijata Haagská úmluva o mezinárodním vymáhání výživného k dětem a dalších druhů vyživovacích povinností a Protokol o právu rozhodném pro

vyživovací povinnosti (přehled smluvních stran a další informace dostupné na webových stránkách Haagské konference – Úmluva je uvedena pod [č. 38](#), Protokol pod [č. 39](#)⁵¹).

(2) V rámci Evropské unie bude otázka pravomoci soudů k řízení o výživném a stanovení rozhodného práva, jakož i uznávání a výkon rozhodnutí ve věci výživného upravena nařízením Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. Nařízení se použije od 18. 6. 2011.

O d d í l II Rozvod manželství

§ 50

Řízení o rozvod manželství před soudem v cizině

(1) Při doručování návrhu na rozvod manželství, který podal druhý manžel u cizího soudu, poučí dožádaný soud ČR žalovaného, pokud je státním občanem ČR, že má možnost sám podat návrh na rozvod manželství u soudu ČR. Učiní tak v případech, kdy otázky jurisdikce nejsou upraveny mezinárodní smlouvou ani nespádají do působnosti nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a jedná se o stát, s nímž ČR nemá diplomatické styky nebo jehož zákonodárství v oblasti rodinného práva obsahuje předpisy o manželství a o rozvodu, které jsou zcela odlišné od předpisů ČR. Vhodné je i poučení ohledně ustanovení § 67 ZMPS, jakož i o Úmluvě o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití (vyhl. č. 131/1976 Sb.; přehled smluvních stran a další informace dostupné na webových stránkách [Haagské konference pod č. 18](#)⁵²).

(2) Při doručování návrhu na rozvod manželství v řízení, které probíhá před soudem v cizině, je třeba účastníka, pokud je státním občanem ČR, též poučit, že může požádat prostřednictvím soudu o osvobození od soudních poplatků, případně i záloh, má-li pro to předpoklady. K takové žádosti je nutno připojit prohlášení o majetkových poměrech žádajícího účastníka.

O d d í l III Osvojení

§ 51

Řízení u soudu ČR o osvojení nezletilého cizince, zajištění souhlasu s osvojením

(1) Je-li podle právního řádu příslušného cizího státu nebo podle mezinárodní smlouvy⁵³ nutné, aby k rozhodnutí českého soudu o osvojení nezletilého cizince dal souhlas orgán státu, jehož je nezletilý státním občanem, požádá soud ministerstvo, aby vyžádání souhlasu

⁵¹ Tyto dokumenty dosud nevstoupily v platnost. Nevstoupí-li Protokol v platnost do 18. 6. 2011, bude jej EU a její členské státy od tohoto data provádět prozatímně.

⁵² www.hcch.net v sekci „Conventions“.

⁵³ Např. Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (Haag, 29. 5. 1993, publ. pod č. 43/2000 Sb.m.s.; přehled smluvních stran a další informace na webových stránkách [Haagské konference pod č. 33: www.hcch.net](#) v sekci „Conventions“). Přehled dvoustranných mezinárodních smluv je uveden na webových stránkách [ministerstva www.justice.cz](#) v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Mezinárodní vztahy – Dvoustranné vztahy.

zprostředkovalo, není-li v právním řádu cizího státu nebo v mezinárodní smlouvě uveden jiný postup.

(2) V žádosti soudu nebo osvojitele o vydání souhlasu je třeba uvést všechny údaje a přiložit všechny doklady vyžadované právním řádem cizího státu nebo mezinárodní smlouvou. Nejsou-li náležitosti žádosti o souhlas přesně stanoveny, je třeba uvést všechny okolnosti důležité pro posouzení, zda souhlas cizího státu může být dán, zejména je nutno uvést státní občanství osvojitelů, údaj o tom, zda jsou osvojitelé manžely, jejich osobní a majetkové poměry, z nichž je zřejmé, že bude dostatečně postaráno o řádnou výchovu a výživu osvojence a že mu bude osvojení ku prospěchu.

(3) Soud může o osvojení rozhodnout teprve poté, kdy mu bylo doručeno oznámení o souhlasu příslušného orgánu cizího státu.

§ 52

Řízení o osvojení nezletilého státního občana ČR před cizím soudem

(1) V případech, kdy soud ČR sám ve věci nerozhoduje, musí při sepisování návrhu nebo vyjádření účastníka řízení nebo opatrovníka sledovat zájmy nezletilého státního občana ČR z hlediska péče o nezletilé děti.

Při výslechu zákonného zástupce dítěte o tom, zda dává přivolení k osvojení podle § 67 ZoR je v těchto případech povinností soudu, aby projednal se zákonným zástupcem dítěte poměry dítěte s přihlédnutím ke všem okolnostem svědčícím pro osvojení i proti němu.

Stejným způsobem je třeba projednat otázku osvojení s opatrovníkem ustanoveným podle § 68b ZoR.

Také při zjišťování souhlasu dítěte podle § 67 věty druhé ZoR je nutno jednání zaměřit k celkovým poměrům nezletilého a posouzení jeho zájmu tak, aby se dosáhlo vyjádření po všech stránkách uvažného. K osvojení dítěte do ciziny je vždy třeba souhlasu [Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí](#)⁵⁴ (§ 35 odst. 2 písm. i) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů).

(2) Osvojením státního občana ČR osvojiteli, kteří jsou cizinci, nepozbývá osvojenec státního občanství ČR.

O d d í l IV Opatrovnictví

§ 53

Péče o nezletilé cizince a opatrovnictví nad zletilými cizinci na území ČR

(1) Justiční orgán ČR rozhoduje o nezletilých dětech, které jsou cizími státními občany a žijí na území ČR, pouze je-li dána jeho pravomoc podle § 37. Jinak justiční orgán ČR učiní nezbytná opatření, aby nebyly ohroženy důležité zájmy těchto dětí, ať už jde o jejich péči nebo o správu jejich majetku. Opatření uvedená ve větě druhé tohoto odstavce mají prozatímní charakter až do konečné úpravy, kterou provede příslušný orgán cizího státu. O přijatém opatření informuje justiční orgán ČR cizí orgán způsobem stanoveným pro styk s tímto státem.

⁵⁴ www.umpod.cz

Kdyby orgán cizího státu v přiměřené době poměry dotčeného dítěte neupravil, postupuje justiční orgán ČR podle příslušných mezinárodních smluv, případně podle § 39 odst. 3 ZMPS (viz § 76, § 81 nebo § 76a a též § 178 o.s.ř.).

(2) Mnohostrannou mezinárodní smlouvou upravující pravomoc orgánů, rozhodné právo, uznávání a výkon rozhodnutí a spolupráci orgánů ve věcech rodičovské zodpovědnosti, opatrovnictví, poručnictví ve vztahu k nezletilým dětem či umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo do ústavní péče je Úmluva o ochraně dětí z roku 1996⁵⁵ (přehled smluvních stran a další informace na webových stránkách [Haagské konference pod č. 34](#)⁵⁶). Ve vztahu k členským státům EU byla tato úmluva nahrazena v rozsahu jeho působnosti nařízením Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti. Přehled dvoustranných mezinárodních smluv je uveden na webových stránkách [ministerstva](#)⁵⁷. Ohledně určení rozhodného práva platí § 43 odst. 2.

(3) Jedná-li se o nezletilého cizince - žadatele o udělení mezinárodní ochrany podle příslušného zákona⁵⁸, informuje justiční orgán ČR příslušné orgány cizího státu až po nabytí právní moci rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany nezletilému cizinci.

(4) Justiční orgán ČR učiní též potřebná opatření na ochranu osoby a majetku zletilého cizího státního občana žijícího na území ČR, kterého je třeba zbavit způsobilosti k právním úkonům nebo tuto jeho způsobilost omezit (§ 81 o.s.ř.). O přijatých opatřeních informuje justiční orgán ČR příslušné orgány cizího státu způsobem stanoveným pro styk s tímto státem. Neučiní-li orgán cizího státu v přiměřené době sám potřebná opatření, postupuje soud ČR podle ustanovení mezinárodních smluv, případně podle § 42 odst. 2 ZMPS.

O d d í l V Mezinárodní únosy dětí

§ 54

Uplatnění nároku na návrat dítěte z ciziny a styk s dítětem v cizině

(1) Uplatnění nároku na návrat dítěte protiprávně přemístěného do ciziny nebo v cizině protiprávně zadrženého anebo nároku na styk s dítětem je ve vztahu k smluvním státům upraveno Úmluvou o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z 25. 10. 1980 (sdělení MZV č. 34/1998 Sb.) – aktuální seznam smluvních stran na webových stránkách [Haagské konference pod č. 28](#)⁵⁷). Ve vztahu k členským státům EU byla tato úmluva nahrazena v rozsahu jeho působnosti nařízením Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti.

(2) Jestliže osoba, která bydlí nebo se zdržuje v ČR, případně jiná instituce či orgán chce podat návrh na navrácení dítěte protiprávně přemístěného do ciziny nebo v cizině protiprávně zadrženého anebo na realizaci práva styku s ním, může se obrátit na [Úřad pro](#)

⁵⁵ Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, Haag, 19. 10. 1996; sdělení MZV č. 141/2001 Sb.m.s.

⁵⁶ www.hcch.net v sekci „Conventions“.

⁵⁷ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Mezinárodní vztahy – Dvoustranné vztahy.

⁵⁸ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu).

[mezinárodněprávní ochranu dětí](#)⁵⁹ (dále pro účely Oddílu V – Mezinárodní únosy dětí – jen „Úřad“), který byl podle Úmluvy určen ústředním orgánem pro Českou republiku.

(3) V tomto případě se použije pro podání návrhu tiskopisu, který navrhovatel poskytně Úřad. O překladu údajů v tiskopise a dalších listin a nákladech s tím spojených platí obdobně § 46 odst. 3.

(4) Se žádostí o pomoc při zajištění návratu dítěte se lze obrátit též na ústřední orgán kteréhokoliv jiného smluvního státu – aktuální přehled ústředních orgánů dostupný na webových stránkách [Haagské konference pod č. 28](#)⁶⁰.

§ 55

Řízení před soudem v ČR o navrácení dítěte

(1) V řízení o návrhu na navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí podle výše uvedené mezinárodní smlouvy nebo právního předpisu EU soud postupuje dle ustanovení § 193a -193e o.s.ř.

(2) K řízení je místně příslušný soud, v jehož obvodu má sídlo Úřad.

(3) V řízení mohou soudci pro usnadnění přímé soudní komunikace využít soudce Haagské sítě soudců za ČR. Informace o konkrétním styčném soudci jsou dostupné na webových stránkách ministerstva.

Hlava III Obor práva dědického

§ 56

Omezení na předběžné šetření

(1) V případě řízení o dědictví s mezinárodním prvkem justiční orgán ČR nejprve dle § 37 posoudí, je-li dána jeho pravomoc.

(2) Jestliže projednání dědictví nepatří do pravomoci soudů ČR, provede pouze předběžné šetření (§ 175z o.s.ř.).

(3) O úmrtí cizího státního občana v ČR a o výsledku předběžného šetření informuje justiční orgán ČR příslušný [zastupitelský úřad cizího státu](#)⁶¹ v ČR nebo úřad vykonávající konzulární působnost pro ČR způsobem uvedeným v § 2 odst. 3. Zašle mu dvojmo protokol o předběžném šetření opatřený podpisem soudce a kulatým úředním razítkem, jakož i podpisy vyslychaných osob. K protokolu připojí kopii úmrtního listu zemřelého ([vzor 9](#)).

§ 57

Procesní postup a styky s dědici

(1) Je-li dána pravomoc soudů ČR, postupuje justiční orgán ČR při projednávání dědictví podle českých procesních předpisů (§ 48 ZMPS).

⁵⁹ www.umpod.cz.

⁶⁰ www.hcch.net v sekci „Conventions“.

⁶¹ Vyhledat příslušný zastupitelský úřad cizího státu lze na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí www.mzv.cz ve vyhledávači v levé horní části „Státy a území“.

(2) Ve smlouvách o právní pomoci a úpravě právních vztahů nebo v konzulárních smlouvách s některými státy bývá stanoveno, že v dědických věcech jsou diplomatické a konzulární úřady i bez udělení plné moci oprávněny zastupovat své státní občany, pokud jsou nepřítomni a neustanoví-li si jiného zástupce (viz též Vídeňská úmluva o konzulárních stycích, vyhl. č. 32/1969 Sb.). Ministerstvo spravedlnosti a justiční orgány ČR poskytují součinnost zastupitelským úřadům ČR při vyřizování dědictví, včetně informování dědiců nacházejících se v ČR o existenci pozůstalosti v cizině, pokud místo jejich pobytu není zastupitelským úřadům ČR známo

(3) Pokud dědic - státní občan ČR - žije v cizině mimo EU, doporučuje se doručovat mu prostřednictvím zastupitelského úřadu ČR v příslušném státu (viz též § 5 a § 25).

§ 58

Vydání majetku do ciziny

Majetek zůstavitele může justiční orgán ČR vydat po zaplacení daní a poplatků a uspokojení tuzemských věřitelů a za podmínky, že vývoz majetku bude povolen příslušným orgánem (např. Národní galerií, pokud jde o kulturně cenné obrazy, rytiny a sochy). Dotaz ohledně způsobu zaplacení daní a poplatků cizincem, který nemá na území ČR bydliště, ani se zde obvykle nezdržuje, je třeba učinit u Finančního úřadu pro Prahu 1 (viz § 4 odst. 4 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů), ode dne 1. 1. 2011 pak u místně příslušného správce daně podle zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád.

§ 59

Hlášení celnímu úřadu

Zemřel-li cizí státní občan v souvislosti s jeho dopravní nehodou, k níž došlo na území ČR, zašle justiční orgán ČR opis protokolu o předběžném šetření též celnímu úřadu, který je místně příslušný pro obvod soudu (územní působnost celních úřadů je stanovena zákonem č. 185/2004 Sb., o Celní správě ČR, ve znění pozdějších předpisů).

§ 60

Mezinárodní správa pozůstalosti

(1) ČR je od 1. 7. 1993 vázána haagskou Úmluvou o mezinárodní správě pozůstalostí (sdělení MZV č. 218/1995 Sb.). Prozatím jsou touto úmluvou vázány ještě Portugalsko a Slovensko (aktuální seznam smluvních stran na webových stránkách [Haagské konference pod č. 21](#)⁶²).

(2) Orgánem příslušným pro pořizování průkazů pro osoby oprávněné ke správě pozůstalosti v dalších smluvních státech Úmluvy je v ČR okresní soud, který je místně příslušný pro řízení o dědictví (čl. 6 Úmluvy). Tento soud také podává zainteresovaným osobám informace o vydání průkazu a o jeho obsahu, popřípadě o jeho zrušení, změně nebo o pozastavení jeho účinků (čl. 8 Úmluvy).

⁶² www.hcch.net v sekci „Conventions“.

ČÁST ČTVRTÁ RÚZNÉ

§ 61

Ověřování veřejných listin (superlegalizace, apostila)

(1) Cizí veřejné listiny (listiny vydané či ověřené orgánem cizího státu), které mají být použity v ČR, musí být superlegalizovány. Superlegalizací se rozumí diplomatické či konzulární ověřování cizích veřejných listin na zastupitelských úřadech ČR a dále ověřování listin vyhotovených cizími diplomatickými zástupci nebo konzulárními úředníky akreditovanými v ČR na Ministerstvu zahraničních věcí. Superlegalizaci předchází tzv. vyšší ověření listiny příslušnými orgány státu, na jehož území byla listina vyhotovena.

(2) Výjimku z této povinnosti upravuje pro smluvní strany Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin, Haag, 5. 10. 1961 (sdělení MZV č. 45/1999 Sb.); [aktuální seznam smluvních stran](#) a [další praktické informace](#) včetně příslušných orgánů lze najít na webových stránkách [Haagské konference pod č. 12](#)⁶³. Podle Úmluvy dochází ke zjednodušení způsobu ověření veřejných listin, který spočívá v opatření ověřované listiny zvláštní ověřovací doložkou, tzv. *Apostilou* (čl. 3 odst. 1 a čl. 4 Úmluvy). Apostilu vystavuje příslušný úřad státu, v němž listina byla vydána. Apostila je tedy zvláštní forma vyššího ověření, která má přímé účinky na území druhé smluvní strany. Vzor doložky o ověření apostilou je uveden v příloze sdělení MZV č. 45/1999 Sb.

(3) Některé dvoustranné mezinárodní smlouvy o právní pomoci stanoví osvobození od povinnosti ověřovat veřejnou listinu vydanou orgány druhé smluvní strany. Osvobozeny mohou být všechny veřejné listiny nebo pouze některé typy veřejných listin. Osvobození od této povinnosti upravují v určitých případech také některé právní předpisy EU.

(4) Bližší informace k ověřování cizích veřejných listin či českých veřejných listin určených pro použití v zahraničí lze nalézt na webových stránkách [Ministerstva spravedlnosti](#)⁶⁴ či na webových stránkách [Ministerstva zahraničních věcí](#)⁶⁵.

§ 62

Zjišťování adres

Některé dvoustranné mezinárodní smlouvy o právní pomoci upravují otázku zjišťování adres osob (seznam států, s nimiž bylo takové ustanovení sjednáno ve dvoustranné mezinárodní smlouvě, je uveden v [příloze č. 10](#)). Rozsah a způsob poskytování vzájemné pomoci při zjišťování adres se v jednotlivých smlouvách částečně odlišuje. Obecně platí, že je-li uvedeno, že si justiční orgány smluvních stran poskytují vzájemně pomoc při zjišťování adres, adresuje justiční orgán ČR svou žádost příslušnému cizímu justičnímu orgánu – obvykle podle místa posledního známého bydliště osoby, jejíž aktuální adresa je zjišťována – a zasílá ji způsobem stanoveným v příslušné mezinárodní smlouvě. Nezná-li

⁶³ www.hcch.net v sekci „Conventions“.

⁶⁴ www.justice.cz v sekci Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti a služby veřejnosti – Ověřování listin do ciziny.

⁶⁵ www.mzv.cz – sekce Cestujeme – Ověřování listin.

justiční orgán ČR takovou adresu, adresuje svou žádost justičnímu orgánu, v jehož obvodu se nachází orgán, který vede registr obyvatel v daném státě.

§ 63

Osvobození od uložení žalobní jistoty

(1) Podle čl. 17 Úmluvy o civilním řízení (vyhl. č. 72/1966 Sb.) nemůže být příslušníkům některého ze smluvních států majícím bydliště v jednom z těchto států, kteří budou vystupovat jako žalobci nebo intervenienti před soudy jiného z těchto států, uložena žalobní jistota ani depozitum jakkoli označené buď proto, že jsou cizinci, anebo že nemají bydliště nebo sídlo v tuzemsku (viz též § 51 ZMPS).

Toto osvobození od uložení žalobní jistoty má však pro žalobce i negativní důsledek, že pokud bude v příslušném soudním řízení odsouzen k zaplacení nákladů řízení, musí být toto soudní rozhodnutí dožádaným soudem druhého členského státu Úmluvy prohlášeno za vykonatelné bez slyšení stran a bezplatně za podmínek uvedených v čl. 18 a 19 Úmluvy.

Aktuální seznam členských států Úmluvy je uveden na webových stránkách [Haagské konference pod č. 2](#)⁶⁶.

(2) Osvobození od uložení žalobní jistoty může být stanoveno také právními předpisy EU či jinou mezinárodní smlouvou.

ČÁST PÁTÁ SPOLEČNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

§ 64

Evidence věcí s mezinárodním prvkem

Za účelem evidence věcí, které se týkají ve smyslu této instrukce cizinců nebo ciziny (tzv. věcí s mezinárodním prvkem), uvedou soudy v příslušných rejstřících před běžným číslem položky značku „CIZ“ barevnou tužkou nebo razítkem. Za věci s mezinárodním prvkem se pro účely evidence podle tohoto ustanovení považují věci, kde se cizí prvek týká účastníka řízení, popř. skutku. Nepovažuje se za ně poskytování právní pomoci cizím justičním orgánům (pasivní právní pomoc).

Řízení o dědictví se eviduje jako řízení s mezinárodním prvkem v případě, že zůstavitel nebyl v době své smrti státním občanem ČR nebo jestliže alespoň část dědictví se nachází v cizině.

§ 65

Justičními orgány pro účely této instrukce se rozumějí soudy a v cizině i jiné orgány, které vykonávají úkoly soudnictví nebo jsou legitimovány k výkonu mezinárodní právní pomoci.

⁶⁶ www.hcch.net v sekci „Conventions“.

§ 66

Zrušuje se:

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. dubna 2004, č.j. 56/2004-MO-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních.

§ 67

Tato instrukce nabývá účinnosti dnem 1.8.2010.

JUDr. Daniela Kovářová
ministryně spravedlnosti